

Huvudman
info@vetlandafriskola.se

2017-05-19

Dnr 400-2016:6993

Rector
eric.lehir@vetlandafriskola.se

Beslut

för Vetlanda friskola i Vetlanda kommun efter kvalitetsgranskning av undervisningens organisation på skolor där det finns obehöriga lärare

Inledning

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av undervisningens organisation på skolor där det finns obehöriga lärare. Som obehörig lärare räknas lärare som undervisar i ett ämne de saknar legitimation för. Syftet är att granska hur rektor, givet situation med obehöriga lärare, leder och organiserar arbetet för att säkerställa att eleverna får en undervisning med sammanhang och utgångspunkt i nationella mål och riktlinjer.

Granskningen genomförs i 28 skolor och avser undervisning i årskurserna 7-9. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Vetlanda friskola ingår i nämnda granskning. Skolinspektionen besökte Vetlanda friskola den 20 april 2017. Besöket genomfördes av undervisningsråden Anna Wide och Thomas Nilsson. Intervjuer med lärare, rektor och elever har genomförts.

Vetlanda friskola är en fristående skola i Vetlanda kommun. Skolans huvudman är Stiftelsen Vetlanda Bibelcenter. Vetlanda friskola har 22 elever i årskurserna 7-9. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor har skolan 11 undervisande lärare i de aktuella årskurserna. Rektors uppgifter visar att 7 av de undervisande lärarna saknar behörighet i något eller några av de ämnen de undervisar i. Lärarna är organiserade i två arbetslag. Nuvarande rektor har varit rektor vid skolan endast ett par veckor vid tillfället för granskningsbesöket.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter redovisas de utvecklingsområden som Skolinspektionen identifierat inom ramen för granskningen följt av en motivering. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektors ledning och organisering behöver utvecklas inom flera områden som omfattas av denna granskning.

Granskningen visar att rektor använder olika strategier för att rekrytera behöriga lärare förutom sedvanlig annonsering. Rektorn använder även sociala nätverk och uppmuntrar lärarna att vara aktiva för att hitta behöriga lärare. Vidare stöttar rektorn och huvudmannen obehöriga lärare som har möjlighet att läsa in den behörighet de saknar alternativt vidga sin behörighet genom att de utan löneavdrag får nedsättning i sin tjänst och kurslitteratur betald.

Granskningen visar att eleverna i årskurserna 7-9 undervisas av obehöriga lärare i flera ämnen. I de flesta ämnen beror detta på att inga behöriga lärare har sökt annonserade tjänster. I några ämnen finns det dock lärare på skolan som är behöriga i aktuella ämnen och årskurser men som inte undervisar i årskurserna 7-9.

Granskningen visar att rektorn behöver göra insatser för att på skolan skapa en samsyn och tydlighet kring tolkningen av nationella kunskapsmål, undervisningens planering, innehåll och genomförande samt bedömning av elevernas kunskaper. De redskap som finns för att öka samsynen i form av till exempel digitala plattformar och arbetslagsmöten, används i dagsläget inte strukturerat i detta syfte. Vetlanda friskola är en liten skola och det medför att det kan bli många lärarbyten för eleverna eftersom det är svårt att erbjuda heltidstjänster till lärare inom ramen för deras behörighet. En viktig grund för att kunna erbjuda eleverna en kontinuitet i undervisningen trots lärarbyten är att det finns en uttalad samsyn och tydlighet på skolan kring undervisningens grunder och genomförande. Granskningen visar vidare att det saknas ett strukturerat, skolkommunalt arbete med att stödja lärarnas arbete med bedömning. Eleverna får inte alltid en tydlig bild av sin kunskapsutveckling och hur den bedöms i relation till kunskapskraven.

Granskningen visar att obehöriga lärare får stöd till viss del av behöriga lärare till exempel i planering och genomförande av undervisning men att stödet inte är planerat och strukturerat.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver se till att det bedrivs ett strukturerat arbete kring undervisningens planering och genomförande samt bedömning vid skolan. Detta skulle bidra till att ge förutsättningar för obehöriga lärare att få det stöd de behöver för att garantera att undervisning och bedömning utgår från styrdokumentet. Det finns hos skolans lärare en stark vilja att hjälpa varandra men inte tydliga rutiner för hur obehöriga lärare ska introduceras och stödjas i sitt arbete. Obehöriga lärare samverkar i varierande grad med behöriga lärare i arbetet med bedömning och betygssättning.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att använda legitimerade och behöriga lärare i undervisningen.

Motivering till bedömning av identifierat utvecklingsområde

Granskningen visar att eleverna i årskurserna 7-9 i flera ämnen undervisas av obehöriga lärare trots att det på skolan finns lärare som är behöriga för undervisning i en del av dessa ämnen. Det klassläraresystem som används i lägre årskurser innebär att lärare kan vara uppbundna av undervisning där trots att de är behöriga för undervisning även i högre årskurser.

Skolinspektionen bedömer att fördelningen av behöriga och legitimerade lärare i högre utsträckning bör utgå från verksamhetens och elevernas behov. Detta skulle medföra att eleverna i högre utsträckning kommer att undervisas av för ämnet och årskursen behöriga lärare.

- Rektorn behöver utveckla formerna för samverkan bland lärarna på skolan för att skapa samsyn kring undervisningens utgångspunkter och genomförande samt kring bedömning av elevernas kunskaper.

Motivering till bedömning av identifierat utvecklingsområde

Granskningen visar att den samverkan som sker mellan lärarna kring arbetet med att planera och genomföra undervisningen inte är planerad och strukturerad. Lärarna är organiserade i arbetslag men diskussioner om undervisningens innehåll och upplägg förs inte ofta där. Samtal om dessa frågor förekommer mellan lärarna men det sker främst informellt och är inte planerat eller initierat av skolledningen. Det saknas kontinuitet i elevernas undervisning när lärarbyten sker. Detta bland annat eftersom undervisningen i hög utsträckning planeras av enskilda lärare utan att andra lärare eller rektorn har kännedom om planering och hur undervisningen genomförs.

Skolan behöver också utveckla sitt arbete med bedömning för att kunna garantera att detta arbete har sin utgångspunkt i kunskapskraven inom respektive ämne. Viss samverkan sker idag men inte på ett systematiskt och kontinuerligt sätt. Till delar tar lärarna själva initiativ till sambedömning men det varierar om lärarna anser att sambedömning behövs.

Skolinspektionen bedömer därför att rektorn behöver utveckla samverkansformer för att skapa samsyn i arbetet med planering av undervisningen och bedömning av elevernas kunskaper. Detta skulle ge eleverna större möjlighet att få en sammanhållen undervisning även vid lärarbyten. Om skolan har ett gemensamt förhållningssätt i det pedagogiska arbetet och om planeringar är kända av elever,

lärare och rektor ökar förutsättningarna för att eleverna ska få en kontinuitet i sin undervisning.

- Rektorn behöver säkerställa former så att obehöriga lärare ges stöd efter behov i arbetet med att planera och genomföra undervisningen liksom i arbetet med bedömning och betygssättning.

Motivering till bedömning av identifierat utvecklingsområde

Granskningen visar att obehöriga lärare i viss utsträckning får stöd och samverkar med behöriga lärare även om det inte finns någon organiserad samverkan eller något organiserat stöd mellan behöriga och obehöriga lärare. De forum som finns för samverkan, till exempel arbetslagsmöten och digitala plattformar, används i liten utsträckning för detta syfte. Flera av de obehöriga lärarna söker stöd hos lärare som tidigare jobbat på skolan eller via internet.

Det saknas också av ledningen initierade kontinuerliga samverkansformer för att diskutera sambedömning mellan behöriga och obehöriga lärare.

Skolinspektionen bedömer därför att rektorn behöver utveckla stödet till de obehöriga lärarna. Genom att skapa tydliga rutiner och förutsättningar för, samt förväntningar på, hur de behöriga lärarna ska ge stöd och samverka med obehöriga lärare ökar elevernas möjligheter att få en sammanhållen undervisning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 19 december 2017 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, *Skolinspektionen, Box2320, 403 15 Göteborg*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:6993) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har juristen Cindra Klingspor Lindblom deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Anna Wide
undervisningsråd/ Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/obehoriga-larare/>

Bilaga: Författningsstöd

Behörig för undervisning

2 kap. 13 § skollagen

Granskningen utgår från skollagens definition av en obehörig lärare. Av skollagen följer att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Detta innebär att både legitimerade lärare som undervisar i ett ämne de inte är behöriga att undervisa i, och lärare som helt saknar lärarlegitimation anses vara obehöriga. Obehöriga lärare innefattar även lärare som har lärarexamen och teoretisk behörighet i ämnen de undervisar i men som saknar lärarlegitimation. Begreppet *behörig lärare* utgår utifrån samma definition; behörig lärare avser således lärare med legitimation för de eller de ämnen läraren undervisar.

Enligt 2 kap. 18 § kan dock undantag från 13 § göras om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven eller om det finns något annat skäl med hänsyn till eleverna. I 19 § framgår dock att om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Enligt 21 § framgår också att i fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller att den som ska bedriva undervisning enligt 18 § får anställas högst ett år i sänder.

SFS 2011:326

I behörighetsförordningen preciseras vilken utbildning olika kategorier av lärare ska ha för att vara behörig att bedriva viss undervisning i skolväsendet samt andra bestämmelser om behörighet för lärare. I förarbetena till skollagen (**prop. 2009/10:165**) framhålls vikten av att lärare förutom generell lärarkompetens även besitter specifik kompetens. Med specifik kompetens avses att de lärare som används i undervisningen utöver generell lärarkompetens även har specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen (s. 262). Vidare framkommer i propositionen att för att utbildning och undervisning ska hålla hög kvalitet skall huvudmannen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Det är rektor som leder och samordnar arbetet inom sitt verksamhetsområde och har ansvar för att planera så att läraren används för sådan undervisning som läraren har utbildning för.

I regeringens proposition (2010/11:20) framgår att ett legitimationssystem är en viktig kvalitetssäkring av lärare och förskollärare och kan därmed höja kvaliteten på den samlade lärarkåren.

Ledning och utveckling av undervisning

2 kap 9 § skollagen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap 10 § skollagen

Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

4 kap. 4 § skollagen

Rektor är ansvarig för planering, uppföljning och utveckling av utbildningen på skolenheten. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Lgr11 avsnitt 2.8

Rektor i egenskap av pedagogisk ledare har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen

Allmänna råd för bland annat grundskolan för att stödja lärare, rektorer och huvudmän i arbetet med hur skolförfattningarna bör hanteras i den pedagogiska praktiken avseende planering och genomförande av undervisningen.

SKOLFS 2014:44

Rektor ska ansvara för att en nyanställd lärares introduktionsperiod planeras på ett sådant sätt att läraren ges tillräckligt stöd utifrån sina tidigare kunskaper, erfarenheter och förmåga att fungera självständigt i sin yrkesroll. En mentor utses av rektorn till den lärare som genomför introduktionsperioden och mentorn ska så långt det är möjligt ha samma behörighet som läraren. Mentorn ska ges förutsättningar och tillräckligt stöd för att kunna fullgöra sin uppgift.

Skolverkets stödmaterial om introduktionsperiod för nyanställda lärare och förskollärare (2015)

Betyg och bedömning

3 kap. 14 § skollagen

Rektor ansvarar för att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.